

זריזין מקדימים למצוה כנגד ברוב עם הדרת מלך

דברים פרשת כי תבוא פרק כו

(א) וְהָיָה כִּי תִבּוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ נִתֵּן לְךָ נַחְלָה וּרְשָׁתָהּ וְיָשַׁבְתָּ בָּהּ: (ב) וְלִקְחָתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תִּבְיֵא מֵאֲרָצְךָ אֲשֶׁר יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ נִתֵּן לְךָ וְשָׂמַתָּ בְּטֶבֶן וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְקֻנֶּה אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שֵׁם: (ג) וּבֹאתְךָ אֶל הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הֵהָם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הַגִּדְתִּי הַיּוֹם לִיקְנֶה אֱלֹהֶיךָ כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשַׁבַע יְקֻנֶּה לְאַבְתָּיִנוּ לָתֵת לָנוּ: (ד) וְלִקַּח הַכֹּהֵן הַטָּבָא מִיָּדְךָ וְהִנִּיחוּ לְפָנַי מִזֶּבֶחַ יְקֻנֶּה אֱלֹהֶיךָ:

רמב"ם ביכורים עם שאר מתנות כהונה שבגבולין ד'

(טז) כיצד מעלים את הביכורים, כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעירו של מעמד, כדי שלא יעלו יחידים, שנאמר "ברב עם הדרת מלך" (משלי י"ד:כ"ח). ובאים ולנים ברחובה של עיר, ולא ייכנסו לבתים מפני אוהל הטומאה. ובשחר הממונה אומר, קומו ונעלה ציון אל י"י אלהינו: והשור הולך לפניו, וקרניו מצופות זהב, ועטרה של זית בראשו, להודיע שהביכורים משבעת המינים. והחליל מכה לפניו, עד שהן מגיעין קרוב לירושלים. והן הולכין בכל הדרך וקוראין "שמחתי באומרים לי בית י"י נלך" וכו' (תהלים קכ"ב:א'). ולא היו מהלכין כל היום, אלא שתי ידות ביום:

דרך אמונה הלכות ביכורים שם

(קמ) "אלא שתי ידות ביום" שלישי ראשון של היום ושלישי אחרון, ובשלישי האמצעי שחם ביותר היו נחים, ובלילה לא היו הולכין כלל כדי לשמור על הבכורים בטהרה, ועוד שלא יגעו עצמן ביותר ולא ירצו לבא עוד פעם

רדב"ז שם

ולא היו מהלכין אלא שתי ידות וכו'. הכי איתא בירושלמי. ואע"ג דכתיב "נדעה נרדפה לדעת את ה'", להדר את המצוה היו עושין כן וכדי שיתחברו מכל העיירות משום דכתיב "ברב עם הדרת מלך."

מסכת ראש השנה דף לב:

משנה. העובר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה - השני מתקיע, ובשעת הלל - הראשון מקרא את ההלל. **גמרא.** מאי שנא שני מתקיע - משום כהדברב עם הדרת מלך, אי הכי הלל נמי נימא בשני משום דברוב עם הדרת מלך! אלא: מאי שנא הלל דבראשון - משום דזריזין מקדימין למצות, תקיעה נמי נעביד בראשון, משום דזריזין מקדימין למצות! - אמר רבי יוחנן: בשעת השמד שנו.

רש"י שם

גמרא. בשעת השמד שנו - אויבים גזרו שלא יתקעו, והיו אורבין להם כל שש שעות לקץ תפלת שחרית, לךך העבירה לתקוע במוספין.

תוספות שם

בשעת גזרת המלכות שנו - ואע"פ שבטלה גזרת המלכות לא עבדין כדמעיקרא, אע"ג דזריזין מקדימין למצות דחיישין שמא יחזור דבר לקלוקלו, ולפירוש הירושלמי ניחא טפי דמפרש שם שדמו האויבים שנתאספו לתקוע תרועת מלחמה ועמדו עליהם והרגום ולכך תקנו תקיעות וברכות במוסף דכי חזו דקרו בקריאת שמע ומתפללין וקורין בתורה וחוזרין ומתפללין ותוקעין אמרי בנימוסייהו אינון עסקין כלו' בחוקיהם ובתורתם.

ח"י אדם חלק א כלל סח

סעיף ו'. זריזין מקדימין למצוה. דבר שמצותו ביום, יקדים בבוקר לעשותו, כדכתיב [בראשית כ"ב ג'] וישכם אברהם בבוקר. וכן דבר שמצותו בלילה, יקדים בתחלת הלילה. ולכן ראוי להתפלל ערבית מיד ביציאת הכוכבים. ואפילו אם

ימתין אזי יעשה ברב עם, מכל מקום מוטב להיות מן הזריזין ומקדימין (כדאיתא להדיא בר"ה דף ל"ב ע"ב מ"ש הלל דבראשון כו):

סעיף יא: כל מצוה שיכול לעשות בחבורה, יעשה בחבורה ולא ביחיד, כדכתיב [משלי י"ד כ"ח] ברב עם הדרת מלך (כדאיתא בפסחים ס"ד וביומא ע'). ואחז"ל אינו דומה מרובים העושים מצוה למיעוט שעושים. ובמנחות ס"ב ע"א משמע דשלשה הוי רב עם:

שולחן ערוך אורח חיים תכ"ו

(ב) אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת קשהוא מבשם ובגדיו נאים.
להגה: ודוקא אם ליל מוצאי שבת הוא קדם י' בחדש, אַז ממתינין עד מוצאי שבת. אַבל אם הוא אחר קה, אין ממתינין עד מוצאי שבת שמה יהיו ב' לילות או ג' או ד' עננים ולא יראו הלבנה ויעבר הזמן.

ביאור הלכה שם

אלא וכו' – ודע דמדינא מותר לקדש אפילו ביחיד כמש"כ הפר"ח וכ"ש דלא בעי עשרה אלא דלכתחלה מצוה לעשותה ברוב עם כי ברוב עם הדרת מלך ולהכי אם יודע שיזדמן לו לברך בעשרה לאחר איזה ימים עד ליל עשירי צריך להמתין ויותר לא וכמו שכתב בהג"ה לענין מוצאי שבת כ"כ בספר אשל אברהם. ולפי מה שהוכיח הח"א בכלל ס"ח דבשלשה נמי נקרא ברוב עם אין צריך בשביל עשרה להמתין עד ליל יו"ד ובפרט בחורף בימי העננים:

מנחת אליהו (להרב יצחק קוליץ) סימן ז

... ומבואר לפי"ז למה זריזים מקדימין עדיפה על ברוב עם הדרת מלך כי הזריזות הלכה היא במצוה עצמה שיש לקיימה בזריזות משא"כ ברוב עם שאינה הלכה במצוה עצמה אלא מצוה כללית להדר פני מלך וברוב עם הוא הידור אבל אין זה הידור או חביבות של המצוה עצמה - לכן זריזים מקדימין עדיפה על ברוב עם הדרת מלך

משנה ברורה סימן צ ס"ק כח

... מי שהולך בשבת ויו"ט בהשכמה להתפלל במנין עשרה כי רוב צבור מאחרים תפלתם ובאותו מנין מתפללים גם תפלת מוסף תיכף אחר תפלת שחרית ויש זמן אח"כ לילך לבהכ"נ יותר טוב לילך להתפלל מוסף עם הצבור בבהכ"נ דברוב עם הדרת מלך כ"כ בתשובת יד אליהו סימן מ"ב, ודוקא אם מקום מיוחד לתפלתו הוא בבהכ"נ אבל אם אין מקומו מיוחד להתפלל בבהכ"נ טוב יותר שיתפלל כל התפלה במקום אחד.

חשו"ק חמד מגילה דף כז עמוד ב

משום ברב עם הדרת מלך

לקרות את המגילה כותיקין, או להמתין מאוחר יותר כדי לקרות ברוב עם

שאלה. מי שמתפלל ברוב ימות השבוע בישיבה שיש בה מספר תלמידים גדול, ובפורים רוצה להתפלל כותיקין ולשמע שם המגילה, אלא שהפרסום שיהיה שם מועט ביחס לתפילה בישיבה, האם עליו להעדיף בפורים את התפילה בישיבה דשם הוא ברוב עם, או שמא מעלת זריזין מקדימין למצות עדיף?

תשובה. מבואר בראש השנה (דף לב ע"ב) דהלל קוראים בשחרית, ואע"פ שבמוסף יש ברוב עם הדרת מלך, מ"מ בשחרית יש את המעלה של זריזין מקדימין למצות והיא קודמת, ולפי זה כתב בשערי תשובה (סימן רכט סק"ג) שבברכת החמה יברך ביחיד ולא ימתין עד אחר התפילה לברכה בעשרה. אלא שהמשנ"ב (סימן צ ס"ק כח) כתב שמי שהולך בשבת ויו"ט להתפלל במנין עשרה בהשכמה, ויש זמן אח"כ לילך לבית הכנסת, יותר טוב לילך ולהתפלל מוסף עם הציבור בבית הכנסת דברוב עם הדרת מלך. ולכאורה הדברים סותרים את הנאמר בראש השנה דזריזות עדיפה מברוב עם.

אלא שאין בזה סתירה, דהנה כתב הביאור הלכה (סימן רפו ד"ה מיד) בשם הלבושי שרד דאף שזמן מוסף הוא אחר תפילת השחר, אף אם התפלל בהשכמה כותיקין, מ"מ יותר טוב לכתחילה לאחר, דהא קרבן מוסף דשבת אמרינן בגמרא דזמן הקרבתו היה בשש, והתפלות הלא הם נגד הקרבנות. אלא שלמעשה כתב הביאור הלכה דלא

מיבעיא אם התפלל שחרית בצבור בודאי אין נכון שהוא יתחלק מהם להתפלל אח"כ מוסף ביחיד, ואפילו אם התפלל גם שחרית ביחיד, ג"כ אין כדאי לאחר כל כך עד סמוך לחצות, ולא נוכל לדמות ענין זה לקרבנות דאיחור התפלה כ"כ מבטל מצות עונג שבת, ועד חצות אסור להתענות. לאור זאת נראה דמה שכתב המשנ"ב (בסימן צ) לחכות עם המוסף לברוב עם, מיירי שלא יתאחר הרבה עד חצות, וא"כ עדיף ברוב עם, וגם משום זריזין אין כאן, כיון שעיקר זמנו עדיין לא הגיע.

אלא שלענין מגילה יתכן שכדאי שימתין לברוב עם, כיון שהוא חלק מהמצוה, שהוא משום פרסום הנס, וכתב המשנ"ב דאפילו יש לו בבית מאה איש, מצוה לילך לבית הכנסת משום ברוב עם, ומה שאיתא במגילה דף ג ע"א שמבטלין תלמוד תורה ועבודה למקרא מגילה היינו משום ברוב עם, וכל זה דוקא כאשר מתפלל קבוע בישיבה, והיום התפלל כותיקין, אבל אם מתפלל בקביעות בבית הכנסת כותיקין, אין צריך לילך למקום שיש יותר אנשים, כמבואר בשער הציון (סימן תרפז סק"י) דבמקום שהוא רגיל להתפלל הוא בית המדרש, אין צריך לילך לבית הכנסת גדולה יותר.